

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Warszawa, dnia 24. 11. 2016 r.

**PIERWSZY ZASTĘPCA
PROKURATORA GENERALNEGO
PROKURATOR KRAJOWY**

PK I BP 025.269.2016

dot. GMS-WP-173-288/16

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz.
Data wpływu 25. 11. 2016

Pan

Adam Podgórski

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

W nawiązaniu do pisma z dnia 2 listopada 2016 r., nr GMS-WP-173-288/16, dotyczącego senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, przekazanego Prokuratorowi Generalnemu do wyrażenia opinii w trybie art. 3 § 1 pkt 12 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U poz. 177 i 1579), uprzejmie przedstawiam w odniesieniu do tego projektu następujące uwagi.

Zasadnicze wątpliwości budzi definicja pojęcia „inny ustrój totalitarny” zawarta w art. 1 pkt 3 lit b projektowanej ustawy, zgodnie z którą „za inny ustrój totalitarny uważa się w szczególności faszyzm, nazizm niemiecki, nacjonalizm ukraiński i litewski, militarizm pruski, rosyjski i niemiecki”.

Pojęcie „ustrój polityczny”, w tym „ustrój totalitarny”, zgodnie z powszechnie przyjętym znaczeniem, obejmuje strukturę organizacyjną, kompetencje i określone prawem wzajemne zależności organów państwa. W innym ujęciu to dowolna forma sprawowania władzy publicznej, zespół zasad dotyczących tej władzy i metod jej wykonywania. Pojęcie „ustroju totalitarnego” odnosi się do systemu rządów w państwie, w którym władza państwowa obejmuje kontrolę nad społeczeństwem i stara się kontrolować wszystkie aspekty życia społecznego (szerzej na temat pojęcia

ustroju totalitarnego w aspekcie karnomaterialnym w odniesieniu do art. 256 § 1 k.k.– Kodeks karny. Komentarz. Część szczególna. Tom II, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, W-wa 2013 r., a także Kodeks karny. Komentarz red. A. Grześkowiak, K. Wiak, W-wa 2015 r.).

Tak rozumiane pojęcie „ustroju totalitarnego” nie obejmuje nacjonalizmu ukraińskiego, litewskiego oraz militaryzmów: pruskiego, rosyjskiego i niemieckiego, które nie wypracowały koncepcji kształtu państwa, struktury jego organów i ich wzajemnych relacji. Poglądy działaczy organizacji takich jak Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów, czy Ukraińska Powstańcza Armia, wskazują wyraźnie na ich antypolski charakter, nie mogą być jednak uznane za wystarczające do przypisania im koncepcji ustroju państwa totalitarnego. Odnosząc się w świetle wiedzy historycznej do militaryzmu pruskiego można bezspornie przypisać mu cechę antypolskości, ale nie cechy ustroju totalitarnego w rozumieniu art. 256 Kodeksu karnego.

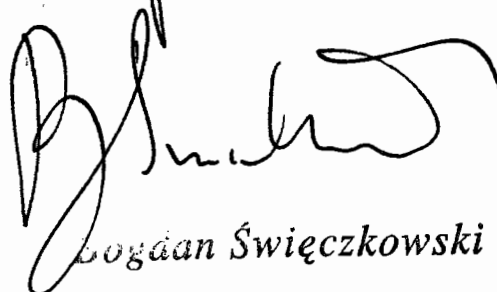
Z tego względu dla ustanowienia zakazu upamiętniania na terenie Polski osób lub wydarzeń wyrażających pochwałę (poparcie) dla objętego projektem nacjonalizmu czy militaryzmu należy rozważyć nadanie art. 1 ust. 3 ustawy nowelizowanej następującego brzmienia: *„za antypolskie ideologie nacjonalistyczne uważa się ideologie kwestionujące prawo narodu polskiego do samodzielnego bytu państwowego, prawo władz II Rzeczypospolitej Polskiej do sprawowania władzy państwowej na obszarze wyznaczonym jej granicami oraz ideologie nawołujące do eksterminacji osób narodowości polskiej lub do ich wypędzenia z obszarów przez nie zamieszkałych”*.

Konsekwencją rozszerzenia w powyższym zakresie aparatu pojęciowego nowelizowanej ustawy powinno być uwzględnienie wprowadzonej zmiany w jej tytule, poprzez objęcie nim, oprócz propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego, także antypolskich ideologii nacjonalistycznych (art. 1 pkt 1 projektu), a także w tytułach rozdziałów (art. 1 pkt 2 i pkt 6) oraz w projektowanym art. 1 ust. 3 (art. 1 pkt 3 lit b).

Zauważyć należy, że podzielenie powyższego stanowiska zapobiegnie problemom interpretacyjnym związanym z wykładnią zawartego w projekcie pojęcia „*inny ustrój totalitarny*”.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że objęte projektowanym art. 5a ust. 3 pkt 2 nowelizowanej ustawy (art. 1 pkt 6 projektu) ograniczenie zakazu propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez pomniki doprowadzi do zalegalizowania już istniejących pomników znajdujących się na miejscach pochówku (m.in. poległych członków UPA), także niebędących elementami struktury nagrobka. Przepis ten wymaga więc pogłębionej analizy w toku dalszych prac nad projektem.

Jednocześnie, z uwagi na kształt organizacyjny Instytutu Pamięci Narodowej określony ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1575), zasadne wydaje się także dokonanie zmiany w art. 2 ust. 1 nowelizowanej ustawy polegającej na zastąpieniu wyrażenia „wymaga opinii Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu” wyrażeniem „wymaga uzyskania stanowiska prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu”. Konsekwencją przyjęcia tej zmiany byłoby jej odzwierciedlenie także w projektowanym art. 5b ust. 2 (art. 1 pkt 6).

2 *proszam*

Bogdan Święczkowski